

BILTEN

NEDELJA U SVETU ENERGETIKE

GDE SU

INVESTITORI?

REGULATIVA - POLITIKA

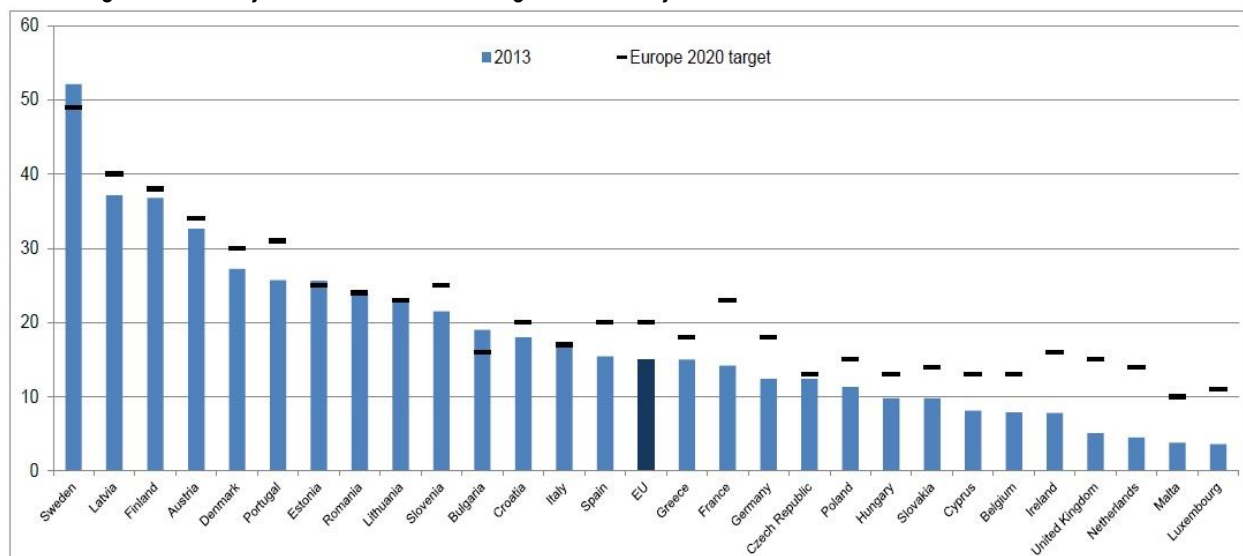
EEA: Teško do klimatskih ciljeva u EU bez potpunog remodeliranja evropske privrede

KOPENHAGEN - Države članice Evropske unije odredile su kolektivni cilj smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte (GHG) za između 80 i 95 odsto do 2050., ali jedan najnoviji autoritativni izveštaj konstatuje da nema mnogo izgleda da će to biti i realizovano. Svakih pet godina, Evropska agencija za životnu sredinu (EEA) objavljuje sveobuhvatnu studiju, a u poslednjoj konstatuje da projektovani ciljevi smanjenja GHG nisu ni blizu ispunjenja u većini EU država do sredine veka. Iako je ostvaren napredak u smanjenju emisija štetnih gasova na 19,2% ispod nivoa iz 1990. i smanjenja emisija po glavi stanovnika sa 11,8 tona ekvivalenta CO₂ u 1990., na devet tona u 2012., problem je u tome što ovaj trend teško da može biti zadržan na duži rok, osim ako se ne remodelira ukupna EU privreda i ne dođe do veoma značajnih investicija u obnovljive izvore energije. Smanjenje emisija GHG je u velikoj meri ostvareno zahvaljujući restrukturiranju privreda na istoku Evrope, a dodatno opadanje emisija izazvano je ekonomskom krizom započetom 2008. Posle ovog „lakog dela“ dolaze veliki izazovi, navodi se u studiji, uz naglasak na potrebi kompletne reorganizacije ekonomije EU. Osnovni zahtev je da ona postane manje energetske intenzivna i da se smanji udeo fosilnih goriva u proizvodnji energije, koji je 2011. iznosio 75%. **RTCC**

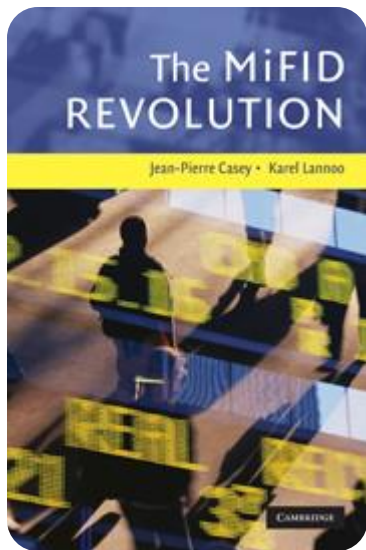
EUROSTAT: Udeo obnovljivih izvora u potrošnji energije u EU dostigao 15% u 2013.

BRISEL - Udeo obnovljivih izvora u bruto finalnoj potrošnji energije Evropske unije u 2013. godini dostigao je 15%, prema 8,3% iz 2004., pokazuju najnoviji podaci statističke službe EU, **Eurostat**. (Tabela dole). Pri tom su tri države već dostigle zacrtani cilj udela OIE od 20% - Bugarska, Estonija i Švedska.

Evropske energetske firme gledaju da izbegnu oštriju finansijsku regulativu

BRISEL - Evropski trgovci električnom energijom i prirodnim gasom strahuju da bi zaoštavanje regulatornih propisa nastalo kao odgovor na dešavanja na finansijskom tržištu i koje postepeno počinje da se primenjuje i u ovom sektoru, moglo da im ugrozi prihode i likvidnost. Brigu stvara buduće definisanje terminskih ugovora i hedžing poslova trgovaca, kao i zahteva vezanih za rizični i investicioni kapital - sadržanih unutar Direktive za tržišta finansijskih instrumenata (MiFID) i druge nove regulative. Izjednačavanje trgovaca energijom sa trgovcima hartijama od vrednosti predviđa, pored ostalog, ograničenje plasmana kapitala u ovim poslovima sa postojećih 50%, na svega 5%. „Ukoliko se neki od postojećih predloga koji su na stolu finalizuju u sadašnjem obliku u 2017. (kada MiFID treba da stupi na snagu), trgovanje električnom energijom moglo bi da presuši“, kazala je Barbara Lemp, generalni direktor nemačkog krila lobističke grupacije evropskih trgovaca strujom EFET. Suština novih pravila je da se izjednači regulativa koja važi na tržištu finansijskih derivativa sa terminskom trgovinom berzanskim robama, u ovom slučaju električnom energijom. Od početka procesa deregulisanja na evropskom tržištu veleprodaje električne energije, pre 15 godina, promet u ovom sektoru je dostigao godišnju vrednost od blizu hiljadu milijardi evra. Taj obim, prema mišljenju finansijskih regulatora, počinje da izaziva zabrinutost od mogućih rizika za učesnike na tržištu. **Reuters**, međutim, primećuje da je to tek jedna malecna frakcija od obrta na globalnom tržištu finansijskih derivativa, koja prema podacima Nemačke berze iznosi 471 bilion evra godišnje.

Nemačka i Austrija ugrožavaju slovačku elektroenergetsku mrežu

BRATISLAVA . Neplanirani tokovi električne energije i dalje izbacuju iz ravnoteže slovačku mrežu i u ekstremnim slučajevima izazivaju prekide u snabdevanju električnom energijom, objavio je slovački operater elektroenergetskog sistema SEPS. Operater pri tom odgovornost za izazivanje ovih poremećaja prebacuje na neplaniran i kolebljiv prekograničan prenos električne energije iz obnovljivih izvora, iz Nemačke i Austrije preko slovačke mreže. U saopštenju se navodi da je osetan rast takvih neplaniranih tokova, nastao u drugoj polovini 2014. godine, a nastavljen i od početka 2015. Slovačka je zajedno sa partnerima iz Višegradske grupe, Poljskom, Češkom i Mađarskom, pokušala da promeni ovu praksu u nemačko-austrijskoj energetskej zoni, ali bez uspeha. Prema važećim pravilima, za rešenje problema je nužno postizanje sporazuma s nemačkim i austrijskim operaterima, na šta ovi nemaju razloga da pristanu, konstatuje slovački dnevnik **Spectator**.

Evropska komisija: Ne blokiramo nuklearni dogovor Mađarske i Rusije

BRISEL, MOSKVA, BUDIMPEŠTA - Evropski, ruski i mađarski zvaničnici demantovali su u petak informaciju

Financial Times-a da je Brisel navodno blokirao realizaciju deset milijardi evra vrednog nuklearnog sporazuma Moskve i Budimpešte, zbog dela koji se odnosi na kupovinu ruskog goriva za mađarsku nuklearnu elektranu Paks. *FT* je iz „izvora u EU“ saznao i objavio pomenutu vest, a potom, uprkos demantija sa tri strane, ostao pri tvrdnji da Evropska komisija podržava prigovor Euratom-a, evropske agencije za snabdevanje nuklearnim gorivom. Čitava priča dobila je na težini zbog okolnosti u kojima se Mađarska politika jačanja odnosa, posebno u energetsom sektoru, sa Rusijom, tumači kao odstupanje od poilitike Brisela prema Moskvi u svetlu ukrajinske krize. Portparol vlade u Budimpešti Zoltan Konač rekao je da je izveštaj *FT-a* neistinit, dok je iz ruske kompanije

Rosatom, koja nosi projekat gradnje dva nova reaktora (5. i 6.) za NE Paks rečeno da oni „nemaju šta da dodaju, niti oduzmu na ono što je saopštio portparol Kovač“. Kasnije je i portparol Evropske komisije Ana Kaisa Itkonen potvrdila da EU ne blokira pomenuti posao. *Portfolio.hu, Sputnik*

POSLOVI

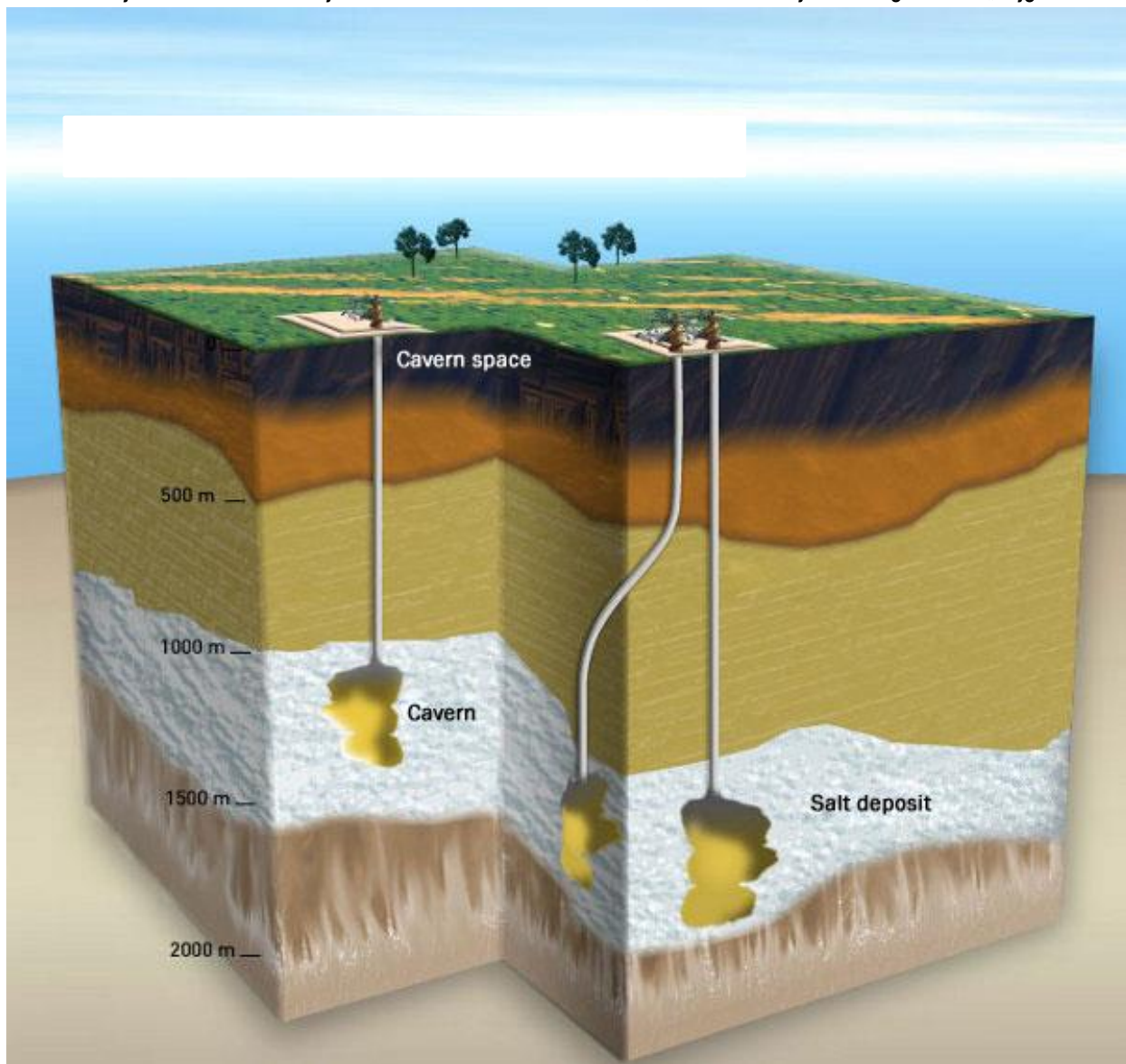
Ništa novo u RWE: Dobit manja i u 2014., a nastaviće silazno i u 2015.

DIZELDORF - Nemački proizvođač i snabdevač energije RWE objavio je prošle nedelje osetno manju neto dobiti u prošloj godini zbog pada cena električne energije. Neto dobit smanjena je za čak 44,6 odsto , na 1,3 milijarde evra. Dobit pre odbijanja kamata, poreza i amortizacije (EBITDA) kliznula je 9,8 odsto, na 7,13 milijardi evra. Vrednost ukupnog prometa je u 2014. umanjena 7,5 odsto, na 48,5 milijardi evra, navodi se u saopštenju. "Nastavlja se kriza u proizvodnji energije iz konvencionalnih izvora", rekao je izvršni direktor Peter Terium. Pojačano oslanjanje Nemačke na obnovljive izvore energije spustilo je cene struje, nagrizajući profitabilnost poslovanja grupa poput E.ON-a i RWE u svojim dominantnim segmentima termoelektrana na uglj i gas, kao i u nuklearnim elektranama. Samim tim RWE i u ovoj godini očekuje dalji pad dobiti i prognozira da joj EBIDTA bude između 6,1 i 6,4 milijarde evra, a neto dobit od 1,1 do u najboljem slučaju lanjskih 1,3 milijarde dolara. *DPA*

Čelnik Snam-a: Plan podizanja skladišta gasa u EU na 140 milijardi kubika

MILANO - Operateri evropskih skladišta gasa pripremaju planove razvoja zajedničke evropske regulative u ovom sektoru, radi neutralisanja posledica prekida snabdevanjem prirodnim gasom iz Rusije, kazao je u utorak čelnik italijanske gasovodne kompanije Snam. Carlo Malacarne je u intervjuu za *Reuters* rekao da bi podizanje ukupnih skladišnih kapaciteta u Evropi, sa sadašnjih 100 milijardi kubnih metara (Mm^3), na $140 Mm^3$ raspoređenih u sedam-osam zemalja koštalo oko 20 milijardi evra. Prema čelniku Snama, to bi bilo dovoljno da odgovori na „najgore Ruske

scenarije“. Tzv. *stres-testovi*, organizovani prošle godine u evropskom gasnom sistemu, pokazali su da bi u slučaju šestomesečnog prekida snabdevanjem ruskim gasom, Evropi nedostajalo do $70 Mm^3$, od toga oko $40 Mm^3$ u tri zimska meseca. Malacarne je rekao da još nisu određena mesta potencijalne gradnje novih skladišta, ali navodi da bi Nemačka i Italija mogle u tim planovima obuhvatiti oko $40 Mm^3$. Reuters navodi da je Zapad na sličan način u sektoru nafte reagovao formiranjem strateških rezervi posle arapskog naftnog embarga iz 70-ih godina prošlog veka. Agencija dodaje da EU trenutno priprema nova regulatorna pravila u sektoru skladištenja prirodnog gasa.

Ukrajina najavljuje poskupljenje transporta ruskog gasa za 30%

KIJEV - Ukrajina je najavila da će povećati za 30% tarife za transport ruskog gasa do Evrope, objavio je u sredu uveče ministar energije te zemlje Voldimir Demčišin. Trenutno Ukrajina naplaćuje transport hiljadu kubika ruskog gasa 2,88 dolara na svakih 100 kilometara, ali ta cena je na snazi samo do kraja ovog meseca. „Ja sam postavio cilj da tu tarifu podignemo za najmanje 30%“, rekao je Demčišin. On je takođe rekao da Ukrajina očekuje da cena ruskog gasa koji kupuje padne osetno, na ispod 270 dolara za 1.000m³ od aprila, koliko je – kako navodi – pala cena gasa i na evropskim spot tržištima. *Platts*

Ukrajina kaže da plaća ruski gas Evropi 245 dolara

KIJEV - Ukrajinski predsednik Petro Porošenko kazao je u utorak da će njegova zemlja plaćati ruski gas koji bude uvozila reverzibilnim tokom iz EU zemalja 245 dolara za hiljadu kubnih metara. On je u intervjuu za domaći *Prvi TV kanal* rekao da su poslednje kupovine „preprodanog“ ruskog gasa plaćene 300 dolara, a da je u međuvremenu nastavljen pad cena, „na današnjih 245 \$/1.000m³“. Ukrajina trenutno dobija ruski gas obrnutim smerom iz Slovačke, Mađarske i Poljske. Krajem januara iz Evropske komisije je saopšteno da bi Ukrajina mogla dnevno da uvozi do 40 miliona kubika gasa iz pravca Evrope.

NAŠ REGION

Poslanici EP zabrinuti zbog neispunjavanja ekoloških stanarda u Energetskoj zajednici

STRAZBUR - Petoro poslanika Evropskog parlamenta poslali su prošle nedelje pismo Sekretarijatu Energetske zajednice (EnZ) u kome izražavaju zabrinutost zbog nedovoljne primene strogih ekoloških stanarda u energetskim sektorima u zemljama članicama EnZ. „Pravni okviri Energetske zajednice bi trebalo da budu usaglašeni sa onima u EU kako bi se stvorili isti uslovi u oblasti stanarda čovekove okoline. Na taj način bi se sprečilo da jugoistočna Evropa postane dampinški prostor za priljave energetske projekte“, stoji u pismu koje su porpisali poslanici Anneiliese Dodds (V.Britanija), Monica Macovei (Rumunija), Tonino Picula (Hrvatska), Alojz Peterle (Slovenija) i Eduard Kukan (Slovačka). *Balkan Insight*

Vlada Hrvatske će imenovati savetnika za prodaju do 25 odsto HEP-a

BUDVA - Hrvatska Vlada imenovaće savetnika radi istraživanja mogućnosti prodaje do 25 odsto Hrvatske elektroprivrede (HEP) putem inicijalne javne ponude (IPO) akcija na tržištu, rekao je u prošli utorak ministar privrede

Ivan Vrdoljak agenciji **Reuters**. „Nakon procene rizika i koristi, odlučićemo o veličini IPO-a, ali uveren sam da neće prelaziti 25 odsto kapitala kompanije", rekao je Vrdoljak na marginama energetskog skupa u Budvi .

Jeftina struja odbija nove snabdevače u Crnoj Gori

PODGORICA - Niska cena električne energije, nedovoljno razvijena infrastruktura, kao i veličina tržišta razlozi su slabog interesovanja kompanija da učestvuju u svojstvu snabdevača u regionu i Crnoj Gori, smatra izvršni direktor Crnogorskog operatora tržišta električne energije (COTEE), Dragan Mijajlović. On je kazao da za sada nije bilo konkretnih interesovanja drugih kompanija za učešće na crnogorskom tržištu u svojstvu snabdjevača. Tržište električne energije je od 1. januara ove godine u potpunosti otvoreno. "Za očekivati je da nakon realizacije projekta interkonektivnog kabla, koji treba da poveže Crnu Goru i Italiju, i pravnog i funkcionalnog konstituisanja Operatora distributivnog sistema, crnogorsko tržište postane, uz ostalo, interesantrije potencijalnim snabdjevačima", kazao je Mijajlović za list **Elektroprivreda**. On smatra da i realizacija nekoliko krupnih projekata u primorskom dijelu Crne Gore može crnogorsko tržište učiniti interesantnijim za druge snabdevače.

Rusi grade gasovod kroz Makedoniju - potencijalnu vezu do Turskog toka

MOSKVA - Ruska kompanija Strojtransgas saopštila je u četvrtak da će ona izgraditi gasovod duž Makedonije, koji bi eventualno mogao i da posluži kao deo rute za transpoprt ruskog gasa iz Turske do Evrope. Strojtransgas je u vlasništvu ruskog biznismena Genadija Timčenka (foto) , koji je na listi sankcionisanih lica bliskih predsedniku Putinu, zbog navodne uloge u stvaranju ukrajinske krize, potseća **Reuters**. Portparol kompanije rekao je da ta činjenica neće uticati na gradnju gasovoda, obzirom da Makedonija nije članica EU. Gasovod dužine 97 km, od Negotina do Klečevča polaziće od blizine granice Makedonije sa Grčkom do blizine granice na severu sa Srbijom. Ruska kompanija kaže da će deonicu od 61 km sagraditi već do juna 2016. godine. Cena čitavog projekta je oko 76 miliona dolara, prenosi **Reuters**.

Hrvatska i Crna Gora žele Jadranskojonski gasovod

PODGORICA - Crna Gora u narednih pet godina planira da izgradi krak gasovoda prema Hrvatskoj i Albaniji kako bi se direktno spojila na Transjadranski gasovod (TAP). Ideja o zajedničkoj gradnji gasovoda aktuelizovana je na prošlonedeljnom Jadranskom samitu o nafti i gasu u Budvi. „Sve države regiona žele da se pridruže Transjadranskom gasovodu. Ovo je takođe odlična prilika za Crnu Goru, koja bi mogla profitirati prodajom sopstvenog gasa”, rekao je crnogorski ministar ekonomije Vladimir Kavarić. Istog mišljenja je i bio i njegov hrvatski kolega Ivan Vrdoljak: “Sada moramo da dovedemo investitore i regulatore kako bismo razgovarali o troškovima tranzita. Takođe bismo želeli da u ovaj projekat uključimo i Bosnu i Hercegovinu”, istakao je Vrdoljak. U Ministarstvu ekonomije u Podgorici *Dnevnim novinama* je rečeno da je dogovorena i izrada zajedničkog dokumenta koji će biti

predstavljen EU na konferenciji u Beču, krajem avgusta ove godine. “Podsećamo da je Jadranskojonski gasovod (IA) projekat koji bi povezao grad Fiera (Albanija) sa Splitom (Hrvatska), prolazeći pritom kroz teritorije Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Dakle, reč je o projektu za čiju realizaciju je potrebna saglasnost sve četiri zemlje i u tom smislu sledeći korak biće donošenje odluke o modelu razvoja IAP projekta, od mogućih modela koji su predložni studijom izvodljivosti” objasnili su novinama u Ministarstvu. Za realizaciju projekta IAP potrebno je izdvojiti ukupno 700 miliona evra. Prema studiji izvodljivosti, ukupna dužina gasovoda bila bi 510 kilometara, od čega bi kroz hrvatsku teritoriju prolazilo 249 kilometara, zatim kroz Crnu Goru 94 i Albaniju 167 kilometara. “Čitav projekat će dobiti novu dimenziju ako u crnogorskom podmorju budu pronađena komercijalna ležišta gasa”, objasnio je nedavno ministar Kavarić.

EU još ne odgovara Bugarskoj da li subvencije za OIE predstavljaju državnu pomoć

BRISSEL, SOFIJA - Za sada nije jasno kada će Evropska komisija da odgovori na prigovore Bugarske da dugoročni ugovori o otkupu električne energije iz obnovljivih izvora, kao i preferencijalne tarife koje važe za OIE sektor treba da budu smatrane za državnu pomoć. Još prošlog juna bugarska Energetska i vodoprivredna regulatorna komisija (DKEVR) je zatražila od tadašnje Komisije da istraži da li proizvođači iz OIE u Bugarskoj na ovaj način dobijaju državnu pomoć, što je generalno praksa koju Brisel zabranjuje, jer narušava pravila slobodne konkurencije na tržištu. Komisija je dužna da istraži svaki pojedinačan slučaj, prilikom prigovora bilo kog od aktera na tržištu, a bugarski regulator kaže da je odgovor na svoj zahtev očekivao prošlog oktobra, ali do danas ništa nije primio. **ICIS**

Milijarde gubitaka bugarske elektroprivrede

SOFIJA - Gubici bugarske elektroenergetske kompanije NEK iznose oko 1,7 milijardi evra, dok tekući gubitak, zabeležen u 2014. godini, iznosi 306 mil. evra, objavilo je bugarsko Ministarstvo privrede. Deo tih dugova vezan je za ugovor kojim je NEK obavezan da otkupljuje energiju iz dve termoelektrane u rudarsko-energetskom kompleksu Marica Istok po višoj tarifi od tržišne cene. Elektrane su u vlasništvu američkih firmi ContourGlobal i AES, s kojima bugarska vlada vodi tvrde pregovore o promeni pomenutih tarifa za otkup energije. **Novinite**

INA protestuje zbog odluke vlade o pojeftinjenju gasa

ZAGREB - INA je saopštila da će odluka vlade od prošlog četvrtka vezana za prodaju prirodnog gasa koštati hrvatsku naftnu kompaniju 47 miliona kuna (6,1 mil. evra) do kraja ove godine. Vlada je, naime, uz predlog smanjenja cena prirodnog gasa na regulisanom tržištu za sedam do deset odsto, obavezala Inu da od 1. aprila prodaje gas Hrvatskoj elektroprivredi (HEP) po novoj regulisanoj ceni. U reagovanju iz kompanije, objavljenom nekoliko sati posle informacije iz Vlade, podseća se da je INA i prošle godine protestovala iz istog razloga, odnosno zbog obaveze da deo gasa prodaje HEP-u po cenama koje važe na regulisanom tržištu za snabdevanje domaćinstava. To je, kažu, kompaniji lane umanjilo prihode za 260 miliona kuna (34 mil.evra). Vlada je prošle nedelje donela dve odluke koje zajedno mogu domaćinstvima da smanje cenu gasa za za sedam do deset odsto. Prva je da je proizvođač gasa na području Hrvatske, odnosno INA, dužna od 1. aprila da prodaje gas snabdevaču na veleprodajnom tržištu, odnosno HEP-u, po ceni od 0,1715 kuna po kilovatsatu (kWh), što je gotovo 7 posto manje od dosadašnjih 0,1842 kune po kWh. HEP je, kao javni snabdevač, dužan da taj gas prodaje domaćinstvima po ceni od 0,2289 kuna po kWh, što je gotovo 12 odsto manje od dosadašnjih 0,2595 kuna po kWh. Vlada je smanjenje cena obrazložila činjenicom da gro gasa namenjen domaćinstvima potiče iz domaćih izvora.

SEEbiz